

PTUJSKI LIST

Politično gospodarski tednik.

Štev. 1

Ptuj, 6. aprila 1919

I. letnik

Ptuj, 5. aprila 1919.

Pred izbruhom svetovne vojne so imeli poedinci v rokah odločitev vojne in miru. Vladarji in njih svetovalci, državniki in diplomatje so imeli ono s sedmimi pečati zapечатeno knjigo, v kateri se je pisala usoda narodom, ne da bi bili ti smeli pogledati v njo. Milijoni človeških življenj, obstoj in propast celih držav in narodov so bili izročeni volji posameznikov, ki so bili tudi ljudje, kakor mi, navadni zemljani, napakam podvrženi in zmotam in strastem. Nadutost, brezvestnost, pohlep in slične čedne nečednosti so vladale po tajnih državnih kabinetih in rodile so slednjič vse grozote strašne vojske z vsemi njenimi krutimi posledicami. Nihče ni prašal ljudskih mas po njih mnenju v času, ko se je odločevala usoda Evrope. Udane hlapčevskemu bizantinizmu ali bolestnemu šovinizmu so se uklonile mase molohovojski in v stotisočih so drle v njeno nenasitno žrelo.

Toda v dobi morije so padle narodom luskinе z oči. Mase in posamezniki so se začeli zanimati za razvoj dogodkov na svetovni pozornici; zrastle jim je v dneh bridkosti in trpljenja spoznanje, da imajo sami odlo-

čevati o svoji usodi, da niso mrtva kolesca v velikem, kompliciranem državnem stroju, ki ga gonijo drugi.

In tedaj je zavišalo po vsej Evropi in še dalje preko njenih mej. Jeli so se drobiti lanci, ki so vezali narode, zrušile so se fronte, prestalo je klanje. Prvi žarek svobode je posvetil. Iz Rusije je posvetil, iz zemlje najhujšega tlačanstva, ki mu je bil vzrok kruti carizem, od glorijske božanstva obzarjen. Padlo je to božanstvo in za njim njegova vredna brata v nekdanjih centralnih državah. Tudi nas Slovence je bil zgrabil ta vihar. Rodil je tudi nam zlato svobodo in naš stoletni san se je bližal uresničenju.

A vihra, ki je zavela iz Rusije, vsebuje sile, ki danes še izvečine spe, a grozijo izbruhniti in preplaviti svet. Gibanje, ki ga danes opažamo pri vseh narodih, ne samo pri premaganih in ponižanih, ampak tudi pri zmagalcih, hoče postati, kakor je videti, socialno gibanje na veliko, ki bo do dna preustrojilo človeško družbo. Nove socialne borbe stoje na videzu, svetovna tragedija še ni končana; v krvi se bo kopal morda novi svetovni prevrat. Treba, da se pripravimo naj, saj je že tudi ob naše meje butnil njegov silni val. V dneh bolestne negotovosti

in nervoznega pričakovanja živimo. Saj se odloča danes naša usoda v Parizu. „Biti ali ne biti — to je prašanje.“ Laški imperijalizem nas požira, nemška okrutnost in lakomnost nam grize v živo, boljše vizem dviga glavo. Zato nam mora zrasti odporna sila v nedogled. Ne notranjih bojev, ne strankarskih strasti, ne cepljenja moči! Dvigajmo v narodu politično moralnost! Učimo ga, da bo razumel ne samo svojega, ampak tudi svetovni položaj, da bo sledil dogodkom izven svojih mej, da bo vedel, česa se mu je treba ogibati in kaj storiti, da se ne vtopimo v vseobčem požaru. K politični zrelosti navajajmo ljudstvo, k vsestranskemu delu in izobrazbi ga vodimo. Naučimo se potrpežljivosti v današnjih težkih dneh, ko pravzaprav želodec daje direktivo socialnemu gibanju! Za mnogo gre — delati velja!

Svobodna trgovina.

Službene novine v Belgradu prinašajo v številki 24 od 27. marca t. l. glede svobodne trgovine naredbo, ki jo je izdal ministerski svet na predlog ministra za trgovino in in-

Mati.

Dramatično društvo v Ptujju dela. V kratkem času dobrih dveh mesecev je postavilo na oder Desetega brata, Legionarje, šalivko „Pri belem konjičku“ in v sredo, 2. aprila Meškovo dramatsko sliko „Mati“. S tihim nezaupanjem in s skrito bojznijo smo pričakovali zadnje prireditve. A danes z veseljem pribijemo, da je bila naša skrb nepotrebna. Igra je uspela nad vse dobro. Radi čestitamo dramatičnemu društvu in igralcem ob izredno povoljnem uspehu.

„Mati“ je visoka pesem ljubezni — do domače grude, do revne in vendar tako bogate slovenske zemlje, od tujcev teptane, od lastnih sinov omalovaževane. Pokazati hoče razjedajoči upliv sovražne tujine, ki s svojim lažibleskom odvrača srca naših mladih od matere domovine in daje bednemu narodu kamen za kruh. Doma je uteha in mir in ljubezen; doma zraste možu moč dela in le, kdor „stoji krepko na domačih tleh, kdor je sam vkopan v svojo domovino do vratu“, bo do kraja izpolnil nalogo, ki mu jo je zarisala življenja trnjeva pot. Kdor ne ljubi s slehnim srčnim utripom rodne grude, je list v vetru, izgubljen brezdomovinec in vagabund, sebi v nadlogo, domovini v kvar.

Dramatsko sliko imenuje Meško svoje delo, s to oznako prizna sam, da ni mislil ustvariti drame, ki naj v dramatično zapletenih in stopnjevanih zgodah odgovarja vsem zahtevam strumnega dramskega sestava. Od tod tudi tuintam vse predolgi dialogi, mestoma v neskončnost razblinjeni. Delo se krasno čita, saj je napisano iz globoko čuteče duše in s pesniškim zanosom; ali na odru stopijo včasih na plan enolične ravni brez blagodejnega vzviška.

Te vrste drame so igralcem trd oreh. Zahtevajo posebno spretne igre, gladkih kretenj, živahnega dialoga. Vse to so naši igralci zadeli skoro brez izjeme prav dobro. V Materiji vendar slednjič padla mučna nesigurnost prejšnjih predstav, ki je imela izvor v prepovršno naštudiranih vlogah in v scenični neorijentiranosti. Zato je bila v igri mogoča poglobitev; ta je ustvarila duševni kontakt med odrom in gledalcem.

Gdč. Lukner je priznana igralka. Igrala je ulogo ljubeče matere, ki živi samo za srečo svojih otrok in ki jo stre njih žalostna usoda, s popolnim umevanjem in neprisiljeno naravnostjo.

Ulogi Milana in Ivana sta bila v rokah g. Ramšaka in Krištofa. Prvi je pokazal, da se nismo motili v svoji sodbi, da so zanj primerne le resne, nikakor pa ne komične uloge. Njegov Milan je bil res po značaju mehak in nestalen umetnik, ki ga je študij v tujini izneveril materi domovini, da se mu je zdela majhna in smešna in nevredna ljubezni. V sceni, kjer se nesrečni mladenič po dneh bridkega trpljenja vrne domu v naročje, telesno bolan in duševno strt, da umre na domači zemlji, se je g. Ramšak mestoma povzpela do tragične višine. Ima tudi glas v oblasti. In to znači mnogo. Samo kretnja mu včasih odpove.

G. Krištof je od vseh ulog, v katerih smo ga videli dozdej, pogodil Ivana najbolje. Mladostna navdušenost, visokoleteče sanje, ljubav do svojih in do doma, zla usoda, temni obup, krepka odločnost, ki ga tera v daljni svet — cela vrsta pretresljivih momentov in globoko učinkujočih čustev, ki jih je g. Krištof podal delikatno in s finim taktom.

Ga. Izwoltski nam je v ulogi Tinke odkrila prav lep igralski dar. Mlado dekle, ki mu je bridka prevara v ljubezni vtisnila pečat resnosti na čelo, gorka ljubezen do matere, bratov in rejenke, odkritosrčna narodna za-

vednost in ljubav do doma, vse to je v gospé Izwoltski prišlo do popolne veljave.

Za Silvo bi ne mogli skoro najti boljše predstavjalke od g. Gabrove. Kipeče živahni temperament, nenavadna sigurnost, ki daleč presega obično diletantstvo in pa efektna poraba besede in geste zaslužijo vso hvalo. Ciganska kri vre Silvi po žilah in jo vabi na cesto, v nedogledno daljo. Srce jo vleče k Milanu, umetniku — brezdomovincu, a strast jo vrže v naročje ciganu, sorodnemu ji po krvi in cesti in šumi. Na eni strani čut hvaležnosti do rednikov, na drugi pohlep po prostosti ciganski. Globok konflikt, ki ga je ga. Gabrova mojstersko izdelala. Isto velja o njeni igri v zadnjem dejanju, kjer se vrne v hišo svoje rednice po letih neizmerne trpljenja in grenkega razočaranja.

Župnik g. Žmaherja je bil simpatičen gospod in dobro igran. Samo tuintam za spoznanje premonoton.

G. Muršec bi bil storil prav, če bi bil neznačajnost in podlost, kratka intrigo Križnikovo krepkeje podčrtal.

Šandor je bil v osebi g. dr. Horvata elegantni, strastni cigan, kakor si ga želi pisatelj. Rešil je svojo nalogo prav dobro. Samo preglasen je bil. Tudi v pritajenem sikanju se izraža strast.

In gdč. Haladeja? Ploskanje pri odprti sceni ji bodi dokaz, da je njega igra našla odmeva v gledalcih. Blebetavost Tržanke in njen sigurni nastop sta bila tako naravna, da bi se gospodični morda zamerili, če bi to — naravnost preveč pohvalili.

Stvar režije bi bila, da opozori pri vajah na nekatere nekorektnosti n. pr., da naj ne sedi igralec, v tem ko mu igralka stoji govori in par drugih malenkosti.

Večer je bil res lep. Želimo, da bi nam dramatično društvo dalo še večkrat priliko videti prireditve enakih kvalitet, kakor je bila „Mati.“ — ré.